

SPLAV!

Slovenské národnostní vtipy

Sebekritický:

Príde trpaslík do Ruska a povie:

„Ja som malý trpaslíček a mám kyblíček. Počul som, že sa u vás kradne.“

„To nie u nás, choďte do Maďarska.“

Príde do Maďarska a povie:

„Ja som malý trpaslíček a mám kyblíček. Počul som, že sa u vás kradne.“

„To nie u nás, choďte na Slovensko.“

Príde na Slovensko a povie:

„Ja som malý trpaslíček, do kelu, kde mám kyblíček?“

O Poláciach:

Počuli ste o tom poslednom poľskom vynáleze?

Baterka na slnečnú energiu.

O Židech:

Čo je židovské dilemma?

Šunka zadarmo.

O Japoncih:

Japonec sa motá okolo salaša, ide bača a pýta sa ho:

„Počúvaj, čo sa tu moceš, ako sa voláš?“

„Ja som Kim Tsu Tchan,“ hovorí Japonec.

„Ty si debil, a nie Kysučan! Ja Kysučanov veľmi dobre poznám!“

O Skotech:

Ako zistíte, že ste v Škótsku?

Na dvore sa suší toaletný papier.

O Romech:

Prídu rómovia do hotela na recepciu a recepčný sa ich pýta: „Máte rezerváciu?“

„Dig, dilino, vyzeráme ako indiáni?“

O Angličanoch:

Príde Slovák v Anglicku k zubárovi.

Sadne si do kresla a prstom ukáže na boľavý zub: „Tu!“

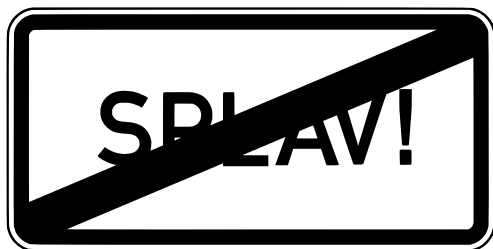
Zubár mu vytrhne dva zuby.

Celý rozčúlený príde za svojim kamarátom a vraví mu:

„Ukázal som na zub, povedal tu a ten blbec mi vytrhol dva zuby.“

„Vieš, tu znamená po anglicky dva, tak si musíš dávať pozor!“

Chlapík poučený zo situácie príde na kontrolu k inému zubárovi, ukáže na ďalší boľavý zub: „Ten!“

SPLAV!

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK!

NEDĚLE 4. 7. 2004

č. 2

Jak si zachovat intelektuální slupku

V domácím prostředí stačí člověku k dobytí mety intelektuálství předstírat, že neví, kdo je Sámér Issa, případně kolik dal Baroš na mistrovství gólů; koneckonců jaký Baroš a na jakém mistrovství, že? Tento systém je však pochopitelně příliš jednoduchý pro setkání typu Šrámkovy Sobotky, zejména proto, že ho doma využívají tři čtvrtiny návštěvníků, a tudíž nikoho nepřekvapí. Chcete-li zabodovat i v Sobotce, nezbyvá vám, než vytríbit svůj styl, k čemuž vám má dopomoci tato rukověť.

Pravidlo první – nezačínajte mluvit. Kromě toho, že stejně asi nemáte co sdělit, existuje také malá pravděpodobnost, že narazíte na člověka, který o něčem opravdu něco ví, a risk prvního vykopnutí by se vám tak nemusel vyplatit. V případě, že jste v intelektuálním blufování začátečníci a ticho vám připadá trapné, načínejte buď neutrální nebo naopak šokující témata (viz níže).

Pravidlo druhé – vaše nonverbální komunikace musí být v rozporu s tím, co ve skutečnosti děláte. Pokud vnímáte, co váš protějšek říká, nedávejte to najevo, neříkejte se na něj, míchejte si svoje cappuccino nebo předstírejte, že vás nic nezajímá víc než periodický pohyb stropního větráku. Přitom však svého protivníka bedlivě poslouchajte. Vaše chování ho znejistí, začne chybovat a vy dostanete šanci uzemnit ho smrtící glosou, jejíž účinek bude umocněn onou ledabylostí zdánlivého poslouchání na půl ucha. Pokud si od náročného cíhání na chybu chcete odpočinout, předstírejte naopak zájem. Podle intonace snadno odhadnete, kdy máte reagovat, například kývnutím či překvapeným pozvednutím obočí. Neposlouchajte však doopravdy, co v té chvíli protějšek říká, není k tomu důvod.

Pravidlo třetí – natrénujte mimiku, pokud možno doma před zrcadlem. Základní cviky jsou: pohrdavý úšklebek (lehký pohyb koutku úst směrem vzhůru za současného jemného přimhouření očí, náš tip: koutky je možné pro větší efekt střídát, natrénujte si obě varianty); nevěřící pozvednutí obočí (pokud umíte ovládat každé zvlášť, naskytá se vám opět možnost širšího repertoáru); oči v sloup (ty ovšem naopak zásadně párově); pokrčení ramen (tento cvik si žádá důkladný trénink, nesmíte působit, že nevíte, pokrčením ramen musíte zdůraznit, jak jste nad věcí) a hlasitý smích (vhodné natrénovat za současného použití zrcadla i audiozáznamu). Tyto cviky pak na bojišti často užívejte. Nemáte-li ještě vypracovaný cit, který kdy zvolit, vybírejte náhodně. Pokud se někomu bude zdát, že je užíváte bezdůvodně, tvařte se, že je jediný, komu důvod nedošel.

Pravidlo čtvrté – cítíte-li se z nějakého tématu nesy, zařídte jeho náhlou překvapivou změnu. Pokud se soupeři bude zdát, že je změna nesouvislá, tvařte se, že to jen on ve své duševní malosti sou-

SPLAV!

vislost nepochopil. Čím větší šok mu způsobíte, tím snáze a rychleji ho pak dorazíte. (Příklad: protivník se právě rozhnil a používá neznámá cizí slova – prostě machruje. V pülce věty mu vpalte do obličejte otázku: „Co pro vás vlastně znamená ‚dobrý sex‘?“)

Pravidlo páté – zapomeňte na staré triky. Zejména za používání věty „Já se tím bavím“ si raději předem nafackujte. Je to jedno z nejprovařenějších klíšé intelektuálních wannabes. Stejně tak si zakažte frázi „Jak jistě všichni víte“, která se v minulých sezonách hojně využívala k uvození těch nejneznámějších detailů. Naopak pokud některý z dávných triků zaregistrujete u protivníka, využijte svůj pečlivý trénink mimiky, je to ideální příležitost pro pohrdavý úšklebek.

Pokud se výše uvedených pravidel budete držet, stanete se záhy hvězdami intelektuálních diskuzí, navíc bez rizika, že byste svůj mozek přetížili zbytečnými znalostmi z oborů, které stejně nikdy nikoho doopravdy nezajímaly.

Ondřej Šmejkal

Sobotecký Wimbledon

Každý tenista sní již od útlého mládí, kdy poprvé uchopí svými drobnými prstíčky raketu a praští s ní do žlutého míčku, o tom, že jednou pojede na Wimbledon. Je to tenisová událost roku, svátek sportu a fair play. Vítězem se stane jenom ten nejlepší, ostatní prohrají, ale všichni si odnesou krásné zážitky a vzpomínky pro celý život. Nikdo své účasti rozhodně nelituje.

Z porovnání s Wimbledonem vychází Šrámkova Sobotka spíše jako turnaj druhé kategorie. Má sice bohatou tradici a je poměrně známá, avšak pomyslného Olympu mezi literárními festivaly zatím nedosáhla. V posledních letech se daří získat pro Sobotku opravdové osobnosti české kultury – jedná se jak o příslušníky generace spíše starší, jako je třeba Rudolf Matys, tak i o zástupce generace mladší, z nichž jmenujme například laureáta Ceny Jiřího Ortena Jaroslava Rudiše. To je určitě věc chvályhodná, která festivalu velice prospívá. Nad podobnými pozitivy však převažují negativa. Především jde o problematickou infrastrukturu. I přes veškerou snahu organizátorů festivalu se například nedalo zajistit trvalé užívání sokolovny, což je prostor, který na jiných festivalech (za všechny jmenujme například Jiráskův Hronov) hraje roli doslova zásadní. Problémem nadále zůstává dezolátní stav Městského divadla v Sobotce, ze kterého jenom na tomto ročníku (a připomínám, že jsme teprve na začátku) byl zděšen již jeden divadelní soubor a vůbec nebude divu, když se k němu připojí i některé další. Soboteckou stálící je minimum ubytovacích prostor pro návštěvníky fes-

Redakce:

Lucie FERENZOVÁ, Jan HON, Jan CHROMÝ, Jiří JANUŠKA, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTÚRKOVÁ, František MARTÍNEK, Alena NOVÁKOVÁ, Lukáš NOVOSAD, Pavel PELC, Radek SCHICH, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ

Splav! vychází za přispění Studentské rady Studentského fondu FF UK.

Sazba byla provedena programem T_EX.

SPLAV!

Potom sa vrhlo na doktorovho asistenta.

Zaškrtilo ho placentou.

Potom sa vrhlo na sestru.

Zaškrtilo ju placentou.

Potom sa vrhlo na vlastnú mamu.

Zaškrtilo ju placentou.

Potom vliezlo naspäť do mamy.

Zostala mu trčať iba hlava.

Samo sa zaškrtilo placentou. Nezvyčajne pevnou placentou, ktorou vykonalo už toľko zla.

Keď vstúpil do sály pomocný lekár, konštatoval už iba smrť všetkých. Vráťane dieťaťa. Ale smrti tých ostatných – okrem dohadov okolo smrti rodičky a dieťaťa – vysvetliť nevedel ani on.

HARLEM SOBOTKY?
ZAHRADA ŠRÁMKOVA DOMU

RESTAURACE OTEVŘENA 13:30 - 0:00

SPLAV!

vznikající lásku dvou čtrnáctiletých lidí. Kdekoliv na světě najdete rozhořčené mladé muže bojující z plných sil s tušenou arogancí moci školního aparátu. Kdekoliv na světě najdete lidi snažící se zapadnout do většinové společnosti, která se jim brání. A nemusí jít jenom o emigranty z Ruska.

Sluší se připomenout, že film neušel ani pozornosti festivalových porot – na mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech v roce 1996 získal zvláštní cenu poroty. Doufejme, že stejně se bude líbit i vám.

Ing. Jan Smolka

Placenta

Slovenský „autor“ **Slavoj Vlček** (není vyloučeno, že se jedná o pseudonym) se v letech 1993 a 1994 zúčastnil soutěže O nejlepší fantasy. Každý rok zahltil porotu množstvím svých děl (v roce 1993 pocházela více než stovka prací z celkového počtu cca 150 od něj). Jeho povídky měly jeden společný rys – všechny byly příšerné. Tak příšerné, že si stejně jako skoky na lyžích Edvarda Eagla či zpěv Anny „Dajdou“ Gleisnerové našly své fanoušky. Věříme, že i čtenáři *Splav!* u najdou ve Vlčkově téměř brutálním zacházení se slovy skrytý dotek absurdního krásna.

.....
Christiana Keelerová bola prvorodička. Nepocitovala žiadne zvláštne ťažkosti. Všetko prebiehalo normálne. Aspoň ju všetci uistovali, že všetko prebieha normálne. Nijak zvlášť sa ani na pôrod nepripravovala. Presne iba dodržiavala rady svojho manžela, ktorý bol náhodou aj gynekológ. Vždy ju uistoval, že – až k tomu dôjde, že ju odrodí on sám, aj keby zrovna nemal službu.

Christina Keelerová mala nesmierne rada svojho muža. Bol k nej veľmi pozorný. Kedysi sa stretli na jednom lekárskom kongrese kdesi v Európe a hneď si padli do oka. Sobáš nedal na seba dlho čakať. Obidvaja boli však tak zaneprázdnení svojou vedeckou a odbornou činnosťou, že nemali na deti ani pomyslenie. Až jedného dňa sa rozhodli.

Obaja s nadšením a veľkou nedočkavosťou čakali na deň D, kedy sa narodí konečne ich potomok.

A teraz ten deň bol tu.

Jej muž ju držal za ruku, keď ju viezli na sálu.

On sám ju rodil. Mal pri sebe iba jedného asistenta a jednu zdravotnú sestru. Nechcel nikoho viac. Boli to dvaja ľudia, s ktorými bol najviac zohratý. Sám si ich vybral.

Christina Keelerová ležala a držala sa presne pokynov svojho manžela aj teraz. Ten jej hovoril vecne, stručne, čo má robiť. Milým, láskavým, ale popri tom naliehavým hlasom.

Neustále sa usmieval. Šťastne.

Christina Keelerová aj jej manžel boli na vrchole blaha. Hlavička dieťaťa pozerala na svet.

A vtedy sa to stalo. Nik nevedel presne, ako k tomu došlo. Nik nevedel, čo má robiť. Nik nevedel, ako má reagovať.

Chlapec zrazu sám vyskočil z matkinho lona.

Christina Keelerová skríkla.

Novorodeniatko, ktoré bolo ale nesmierne veľké a vôbec sa nepodobalo na novorodeniatko, ale na niekoľkoročného malého chlapca, vytrhlo z matky placentu.

Vrhlo sa na otca.

Placentou ho zaškrtilo.

SPLAV!

tivalu, čemuž by snad pomohlo vyhradení miesta pro stanové městečko, jak tomu bývá na podobných festivalech po celé republice. Přesného viníka současného stavu nalézt nelze. Rozhodně z toho nemůžeme obviňovat současné organizátory, kteří dělají pro festival první a poslední. Zda se jedná o liknavost města, či jde o neustálé komplikace při jednání se soukromými vlastníky, ví jen bůh.

Zatím můžeme říci pouze to, že Šrámkova Sobotka literárním Wimbledonem rozhodně není a ještě alespoň několik let ani nebude. Každopádně jeden styčný bod s Wimbledonem Sobotka i letos má. Jak ve Wimbledonu, tak i v Sobotce každoročně prší. Můžeme jenom doufat, že na dnešním slavnostním zahájení, konajícím se převážně pod širým nebem, pršet nebude. Jinak se vnucuje krycí název Vodníková Sobotka.

Jan Chromý

PROGRAM

09.00

Česko-slovenské literární vztahy, Mgr. Martina Šulcová

Přednáška

sál spořitelny

11.00

Gabriel Gössele: Stará deska

Poslechový pořad archivních gramofonových nahrávek

Uvádí Ing. Jan Smolka

sál spořitelny

13.30

SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ 48. ŠRÁMKOVY SOBOTKY

Navazuje poetické odpoledne v podání Dismanova souboru

sál spořitelny

17.00

Antonín Dvořák: Biblické písně

Zpívá Richard Novák, člen Janáčkovy opery v Brně, varhanní doprovod Zdeňka Nečesaná

chrám sv. Máří Magdalény

19.00

Szép Ernő: A vőlegény (Ženich)

És?Színház (A?Divadlo) z Maďarska

Účinkují Mészáros György, Várady Nelli, Bahorec Ágota, Gogola Erzsébet, Panyi Béla, Panyi Zoltán, Szalai Zoltán, Szabó Csilla, Kiss Péntek József, Meleg Krisztina

Režie Szabó Csilla, hudba Dömötör Ede a Kollár József, světlo a zvuk Mišík Igor

sál sokolovny

21.30

Ori Sivan a Ari Folman: Svatá Klára

Promítání filmového klubu

Městské divadlo v Sobotce

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Koblíhy, čaj se sirupem

Polévka: Bramborová polévka s houbami

Oběd: Zbojnická pečinka, bramborová kaše

Večeře: Zapékané halušky s brynzou, uzeným masem a květákem

Slovenská literatura a bohemistika

Rozhovor s Mgr. Martinou Šulckovou, slovakistkou, bohemistkou a překladatelkou ze slovenské literatury.

Slovakistika v Čechách je poměrně mladý obor. . .

Tomuto oboru na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy bude letos deset let. To je pro nás hezká příležitost se poohlédnout zpět za tím, co obor dokázal a kam dospěl. I když máme ještě poměrně málo absolventů, celkem je jich sedmáct od roku 1994/1995. U zrodu pražské slovakistiky stál tehdy Ludvík Patera, který přesvědčil Rudolfa Chmela, podporu z bohemistických kruhů poskytl Alexandr Stich. Dnešní garantkou oboru je Mira Nábělková. Letos v říjnu společně plánujeme kolokvium o tom, jak slovakistika funguje a co by mělo být do budoucna jejím hlavním posláním.

V současné době pracujeme i na projektech, které zkoumají heterogenní česko-slovenské texty. Vedle textů soudobých nás zajímá i bibličtina, resp. kraličtina, tedy jazyk, který se rozšířil na Slovensku po vzniku Bible kralické a znovu po příchodu pobělohorských emigrantů. Další objekt zkoumání je tzv. čechoslovakismus, tedy fenomén, který se nejvýrazněji objevuje po vzniku samostatné Československé republiky. Platforma čechoslovakismu, jejímiž otci byli Albert Pražák a František Pastrnek, byla založena na myšlence, že jeden národ rovná se jeden jazyk a literatura.

Pražská slovakistika je tedy hodně zaměřená na literární kontakty. . .

Ano, je to především komparativní disciplína. Širší srovnávací okruh hledáme rovněž na rovině filozofické a estetické, nejen literární. Největší interdisciplinární vztahy se týkají pochopitelně bohemistiky. Slovakistika byla i dříve spojena s bohemistikou, fungovala ovšem jako její appendix. Byla to tedy spíše taková bohemoslovakistika. Nyní tento samostatný obor patří pod křídla slavistiky, což je podstatný krok k jeho rozvoji. Slovakistika tím vplula do širokého proudu slovanských jazyků a získala větší prostor, než měla v rámci bohemistiky. Na druhou stranu tento větší prostor znamená i být součástí konkurenční rodiny malých slovanských jazyků. Jinak na Katedře české literatury se stále vyučuje i slovenská literatura, i když nyní se uvažuje o jejím zrušení, resp. začlenění do všeobecněji definovaného středoevropského kontextu. To je podle mého názoru škoda.

Zúčastnili se i náhodní kolemjdoucí. . .

Ztracená Naděжда!

Dnes po desáté hodině ranní byla mezi spořitelnou a drogerií Vaňková ztracena modrá kniha formátu A4 *Naděжда je ruský naděje* autorky Naděжды Mandelštamové. Prosíme nálezce, aby knihu neprodleně odevzdal do redakce Splav!u. Děkujeme.

P. S. Ztracená Naděжда se zase našla. Blahopřejeme.

Svatá Klára

V dnešním klubovém filmovém představení se podíváme do míst, která nejsme běžně zvyklí pozorovat na plátnech kin ani na televizních obrazovkách. Dnes je totiž na řadě izraelský film z roku 1996 jménem Svatá Klára.

Podíváme se do jednoho typického izraelského městečka. Z jedné strany je ohraničeno neprostupnými močály, z druhé je omezeno jadernou elektrárnou a seizmografickým ústavem. V městečku je střední škola Goldy Meyrové – a v ní žijí své osudy čtyři hlavní hrdinové filmu: čtrnáctiletí anarchisté Eddie Tikel a „Rosie“ Rosenzweig, jejich kamarádka Liby a svatá Klára se svými zvláštními schopnostmi. Klára je dcerou přistěhovalců odkudsi z Ruska a její zvláštní rodina doplňuje městečko plné zvláštních figurek.

Dá se říct, že nikdo z dospělých v příběhu, který vznikl podle předlohy Pavla Kohouta a Jeleny Mašinové, není úplně normální. Ale co je to „normální“ a jak to změřit, abychom mohli určit, kdo se odchyluje? Ředitel školy sní o noci s Edith Piaf a mluví francouzsky, profesor matematiky marně tají své mocenské ambice. . . Každý z nás má své stránky, které by jiný mohl označit za pochybné a vrtěl by nad nimi hlavou. A v očích těch, které sami odsuzujeme pro jejich naivní radikalismus a anarchii, jsme mnohdy pak jenom žertovnými figurkami, které nestojí za víc než pohrdání nebo nanejvýš shovívavý úsměv.

Film je sice izraelský, ovšem úplně stejně by se mohl odehrávat kdekoli na světě. Kdekoli na světě totiž najdete první, sotva

masivní pavučinu ve svém pravém horním rohu. Dlužno říci, že se jednalo spíše o pihu krásy – po nasvícení na ní nejedno divácké oko spočinulo se zalíbením. A do hry, která začíná navozením poklidné venkovské atmosféry, zapadla také bez problémů.

A propos, hra. Herci vědomě riskovali, když se rozhodli zpracovat dílo proslavené výkony Louise de Funèse nebo Josefa Somra. V této konkurenci nemohli obstát, přesto se s úkolem, který na sebe položili, pokusili poprat ze všech sil. Oba představitelé hlavních úloh poměrně věrně napodobili pohyby sedmdesátníků, jejich kolega v roli mimozemšťana svou roli také pohybově zvládl, zejména opilecká pasáž se mu povedla na výbornou. Slabší však byl mluvený projev všech herců, zejména představitelka Franciny zaujala svým neškoleným hlasem mnohem víc než svým mladistvým půvabem. Také s textem měli herci problémy, situaci musela několikrát zachraňovat nápověda, která však disponovala poněkud nadbytečně silným hlasem a její šepot byl slyšet i v zadních řadách hlediště.

Drobným chybám se nevyhnuli ani technici, když například zelené podsvícení latríny, které mělo znázorňovat omračující mimozemšťanův útok, rozsvítily až téměř minutu poté, co herec tento útok zahrál.

Do úplného závěru se soubor pokusil propašovat jakési aktuální morální poselství. Oba hlavní hrdinové, rozhodnutí opustit planetu Zemi, zdůrazní publiku, že je tu zanechávají i s jejich supermarketem. Tento protikozmurní apel nezapadal příliš do kontextu hry a působil poněkud rozpačitě.

Pro diváka znalého zeměpisu či fyziky v rozsahu středoškolské látky musela úsměvně zapůsobit pasáž, kdy mimozemšťan říká, že jeho mateřská planeta je od Země vzdálena 22 milionů kilometrů. Pro srovnání, vzdálenost Země – Slunce je přibližně 150 milionů kilometrů.

Diváci však všechny minely velkoryse přehlédli, přišli se Falletovou komedií pobavit, a tak se také bavili. Bouřlivým smíchem ocenili zejména pasáž, ve které se oba staříci navzájem smiřují s nevěrou Franciny. Z jejich odevzy si mohli herci odnést, že onen suchý humor, který do této pasáže dostali svým příjemně civilním hraním, by mohl být cestou, jak se příště vypořádat s celou hrou.

Ondřej Šmejkal

Kolečko se točí, podemele oči

Sobotecká lidová zábava, která v pátek probíhala pod vedením country kapely Trapas, učinila včerejší den výrazný posun. Z komorního prostředí městských záchodků bylo totiž její epicentrum přemístěno o třicet metrů dále, konkrétně k místní cukrárně. Sobotectí tak jasně naznačili snahu vyrovnat se recitátorům a udělat si také vlastní „kolečko“. Pravděpodobnou destinací pro dnešní den je tak prostor před hospodou známou jako „Pošta“. Organizátorům tohoto „kolečka“ můžeme nyní již pouze gratulovat k vhodné volbě míst vzhledem k počasí, neboť v deštivých dnech zvolili prostory podloubí a na dny plné slunce, úpalů a pohody zvolili prostor pod širým nebem – před koloniálem a na autobusové zastávce. Tímto jim gratulujeme.

Jan Chromý

Je ovšem otázka, zda je slovenská literatura stále natolik výjimečná, aby se jí v rámci bohemistiky věnoval zvláštní prostor. . .

Domnívám se, že je třeba tento prostor najít. Ptejme se ale, co si máme představit pod učebním předmětem slovenská literatura. Myslím, že je to trochu nešťastný název. Tato disciplína je natolik svázaná s bohemistikou, že by se měla jmenovat spíše česko-slovenské literární vztahy. Takové označení je bližší historické realitě. Pro studenty bohemistiky je to zároveň jedinečná příležitost podívat se na vlastní literaturu očima literatury jiné, a zároveň příbuzné. Navíc si takového Janka Krále nebo Jána Bottu stále můžeme přečíst v originále, což se nedá říct třeba o dílech dalších středoevropských sousedů Sándora Petöfiho nebo Adama Mickiewicze. Je ovšem na místě, aby se tak dělo už na středoškolské úrovni.

Proč bychom měli věnovat zvláštní prostor slovenštině i na středních školách?

O naši generaci se tvrdí, že je takzvaně pasivně bilingvní. Tento náš pasivní bilingvismus pochází hlavně ze sledování médií, tedy vlastně z tehdejší nezbytnosti pasivní komunikace. Podobná „mediální podpora“ cizího jazyka tu už dnes není. Pakliže se k tomu přidá fakt, že se ani slovenština ani slovenská literatura na středních školách neučí, není tu téměř žádný slovenský zdroj. I když „neučí se“ není přesný výraz, přesnější je říct, že se slovenská literatura vlastně neče, protože tady nejde primárně o to, aby studenti věděli, kdo byl Ludovít Štúr, ale jde o to, znát slovenské texty, třeba i Štúrovy, a číst z nich alespoň části.

Proč by si ovšem právě slovenské písemnictví zasloužilo větší pozornost než jiné literatury?

Odrážnout slovenské písemnictví od dějin české literatury znamená násilně rozříznout naše společné dějiny. Znamená to také ignorování faktu, že jsme nejednou existovali ve společném státě a řešili společné problémy. Na Slovensku se do hlubokého devatenáctého století psalo programově česky a často to zde vyjadřovalo i jistou obrannou funkci. Uvedu příklad: spisovatel Jozef Miloslav Hurban je známý vedle Štúra a Hodži jako kodifikátor spisovné slovenštiny. Je také tím, kdo první publikoval literaturu v tomto jazyce ve známých almanaších Nitra. A tento Hurban z ničehož nic v sedmdesátých letech devatenáctého století v těchto almanaších, které byly opravdu brány za pevnost spisovné slovenštiny, vydá dva ročníky česky! Po rakousko-uherském vyrovnání totiž byla na Slovensku rušena slovenská gymnázia, byla zlikvidována Matice slovenská a obecně nastoupila masivní maďarizace. Slovensko se tehdy bránilo přikloněním se k silnějšímu a duchovně bližšímu sousedovi – k češtině. Čeština byla pro slovenskou literaturu zkrátka přirozeným domovským přístavem.

Slovenská literatura tedy zdá se neměla potřebu vymezovat se vůči češtině odmítavě. . .

Ale ano, v určitých obdobích se slovenština češtině bránila. Tato obrana byla i jedním z důvodů vzniku spisovné slovenštiny. Čeština a slovenština se ovšem vyvíjely zcela jinak. Slovenština nebyla v dějinách tím, čím byla čeština. Slovenština se například proklamuje jako národní jazyk poprvé až roku 1918. Proto se také za první a zároveň poslední historický kořen slovenské slovesnosti považuje Velká Morava a její literatura. Bylo to písemnictví, jež vzniklo na území Slovenska, a na metarovině i kultura, která zde prosadila slovanský jazyk jako ceněnou kvalitu. Ve středověku tato hodnota mizí, nastupuje maďarizace a latinizace. Proto si Slováci pro literární kořeny sahají tak hluboko.

A co baroka a otázka králičtiny?

To je takzvané stichovské téma, neboť profesor Alexandr Stich si jako první začal klást otázku, jak se postavit v rámci literárních dějin k tomu velkému korpusu česky psaných textů na Slovensku pro slovenské publikum v období baroka a devatenáctého století. Je to česká literatura, nebo je to literatura slovenská? Pro mě je tady asi rozhodujícím měřítkem měřítko recepční: Neptám se tedy jen na to, od koho to je, ale hlavně pro koho ta literatura vznikla a kdo ji vlastně četl.

Recepční měřítko je koneckonců i úhel pohledu, jímž se řídí filozofie překladů současných slovenských autorů. Jestliže chci publikovat v Česku prózu pro teenagery a ta próza je napsaná ve slovenštině, pak mě nezbyvá v současné situaci nic jiného, než ji přeložit. Dnes je to, pragmaticky řečeno, asi jediný způsob, jak zprostředkovat slovenskou literaturu generaci, která už není pasivně bilingvní.

Ovšem pro střední a starší generaci Čechů zůstane slovenština srozumitelným kódem...

Nepochybně máme schopnost rozumět, ale i to má své meze. Odpovím tedy raději otázkou: Když budete mít v ruce originál Dominika Tatarky a jeho překlad do češtiny – co si přečtete?

Mgr. Martina Šulcková
(*1973 v Příbrami)

Vystudovala bohemistiku na FF UK, v současné době zde pracuje jako asistentka Ústavu slavistických a východoevropských studií, kde vede semináře slovenské literatury 19. století a starší slovenské literatury. Překládá z moderní slovenské literatury (texty Michala Hvoreckého, Tomáše Horvátha...)

Za rozhovor děkuje Mgr. Alena Nováková

... Prvek pšouku předběhl naše obecné kulturní potřeby...

Hra si zasluhuje širší zamyšlení. Použitý – a v textu kolikrát opakovaný – prvek pšouku totiž předběhl naše obecné kulturní potřeby, anebo je vzhledem ke stáří textu spíš pomáhal vytvářet. Alespoň v oblasti humoru. Odvaha nemyslet a primitivně se bavit přinesla hodokvas filmové komedii (či spíše „komedii“). Nemyslím jen americkou nebo francouzskou nebo německou produkci; ono zparchantění se už chvíli projevuje i u nás. Přitom tato vlna nenápadně sílí a zahlcuje i jiná kulturní pole. Divadlo i knihu i sochu. Uvedená Zelňačka je toho dokladem právě proto, nakolik zvýrazňuje a zdůrazňuje prd jako pouhý předem úspěšný prostředek k vyvolávání smíchu.

Druhým dnes velice ceněným územím je snaha přiblížit jazyk postav divákovi až nadoraz. Výraz divákovi nijak nekomplikovat, jít proti básnické potenci jazyka, nevyužít jeho mnohotvárnosti. Toho si předvedená Zelňačka dopřává ve velkém. Oslovování mimozemšťana „ty vole“ nebo „ty ufoune jeden“ udupávají zbylou poetiku prostosti textu. Podobné je to s opakovaně přeháněnou protezí v rozhodném „vodejdi!“ nebo s důslednou snahou udržet v hubě obecnou češtinu. Všechny tyto momenty jsou prázdně efektní. Dělané pro výsledek, ne pro dílo.

Nechci se hlouběji zmiňovat o dalších problémech samotného textu. Myslím celou jeho nedořečenost a dramatickou (i dramaturgickou) pochybenost, která konflikty pouze rozbíhá a už se nenutí je umělecky posilovat a řešit. Nelze věřit ani herecké interpretaci, neboť žádná není! Hercům chybí vlastní prožitek, snaží se hrát a právě a jenom hrát a pouštět se do už mnohokrát viděných obrazů. Interpretace opřená o stálé představy E.T. robota a dědka s hrbem už nepřekvapí, už otravuje.

Zelňačka v Sobotce byla zkyslá.

Lukáš Novosad

Ne zcela uleželá zelňačka

Sobotecká divadelní scéna se z toho, že se v ní bude hrát adaptace známé, televizními inscenacemi proslavené hry *Zelňačka* od Reného Falleta, zřejmě cítila poněkud nespás. Ve své nervozitě se nestihla zcela připravit a po roztažení opony tak divákům odhalila

SPLAV!

tvůrčího psaní. Je to krok první a doufejme, že ne poslední. Je to krok podle mého názoru nutný. Domnívám se, že je to krok na cestě k sebevědomému a v českém prostředí ojedinělému festivalu přitahujícímu člověka naslouchajícího a tvořícího, bez ohledu na kariérní růst a věk.

Ostatně dějiny vývoje živočišné říše nás učí, že specializace je cesta k vymření. Ne jedinců, ale celého druhu.

Josef Šlerka

Sochař ve dřevě Ivan Šmíd

... Všichni máme svobodnou volbu dělat, co chceme. . .

(Ivan Šmíd)

V roubeném Šolcově statku bylo dnes možné zhlédnout jedinečnou vernisáž výstavy dřevěných figur sochaře Ivana Šmída. Než se začal zabývat výtvarným uměním, žil velmi pestře. Pracoval jako konstruktér, technik, lesní dělník, soukromý dřevorubec, pracovník Krkonošského národního parku, vlekář, terénní pracovník Horské služby a masér reprezentačního týmu biatlonistů. Sám se také účastnil mistrovství ČSSR v lyžování nebo mezinárodních závodů horských služeb.

V roce 1992 prošel životní krizí a jak sám říká, nastoupil cestu za hledáním a naplněním svého osobního příběhu. Ovlivněn knihami Paula Coelho *Alchymista* a Richarda Bacha *Iluze si uvědomil*, že když má člověk přání, má i sílu ho naplnit. „Vím, že pokud jsem schopen tvrdě pracovat na splnění tohoto přání, věci začínají samy fungovat a zároveň cítím lásku k lidem, zvířatům, přírodě, miluji a odpouštím. . .“

V malém útulném prostoru naplněném sochami tak můžete vnímat otevření duše člověka, která prochází hlubokými životními propastmi, aby z nich mohla vyjít znovu na světlo. Osamělý poutník, Marie, Tři sudičky, Žena anděl vyprávějí příběhy o bolesti, utrpení, osudu, žalu, pokoře a lásce. Vše to vás zve k meditativnímu zastavení. Škoda jen, že už neuslyšíte z úst Hany Kofráňkové báseň Bílá růže od Václava Šolce („Na znamení lásky kříž utrpení. Lid na cestě kříže, byly lásky siré. . .“) a ani jímavou hudbu starodávných nástrojů Jaroslava Krčka.

Čisté, krásné, jednoduché. Už Rodin nám říká „prostota znamená jednoduchost v pravdě“ a opakuje si společně s Brancusim: „Jednoduchost není účelem v umění, leč docházíme k ní proti své vůli, jakmile se přibližujeme skutečnému smyslu věci.“ A Ivan Šmíd se přibližuje přímo a jistě, aby nám tak mohl znovu připomenout, jak důležitá je víra v lidskou duši.

Marie Kantůrková

Kyselo v Sobotce

Komedie *Zelňačka* Reného Falleta je více známa ze svého filmového ztvárnění s Louisem de Funèsem v hlavní roli. Jako divadelní představení ji na festivalu Šrámkova Sobotka odehrálo Divadlo Červený Kostelec. Fakt, že Kosteletci se s hrou zúčastnili hrnovského divadelního festivalu, sliboval povedenější představení. Avšak zhlédnutí jen potvrdilo českou kulturní bídu.

10

SPLAV!

Sluncem přestáváme si být jistí

V sále spořitelny dnes byli slavnostně vyhlášeni ocenění autoři literární soutěže Šrámkovy Sobotky. Přesné tabulkové hodnocení jste si mohli podrobně prohlédnout ve včerejším výtisku. Dnes tedy jen celkové shrnutí. Stanislav Rubáš, porotce lektorského sboru, jednoznačně zhodnotil tvorbu kategorie básní a básnických souborů: úroveň se od minulého roku zhoršila a žádný výrazný talent nebyl objeven. Nejzásadnější výtka vůči autorům byla bolestná: ubývá textů, ve kterých by bylo něco, co člověk zažil a o čem nám podává zprávu. Chybí vidění a vědění. Už roku 1934 vyslovil Karel Čapek slova příznačná také pro dnešní autory: V poezii převládá pesimismus, neklid, rétoričnost a abstrakce.

Michal Čunderle z lektorského sboru hodnotícího prózu vidí situaci optimističtější, ale také idealističtější: „Úroveň v naší kategorii se vyrovnala. Ubylo vyslovených propadů, ale na druhou stranu ani my jsme nenalezli žádný objev. Trochu překvapivá byla tematická volba autorů – převažovala tvrdší, expresivnější vyjádření spjatá s alkoholem, kouřením a dotekovými situacemi.“

Stanislav Rubáš promlouvá k papírku.

Nic špatného, nic dobrého. Autorům je tak možné spolu s českým malířem Ivanem Kafkou vzkázat: Vše jako by nasvědčovalo tomu, že člověk po celý život nedělá nic jiného než hledá *jak* (a to je nezbytné), ve skutečnosti však stojí před všudypřítomným *co*. Dokud na to nepřijde, může si jen zpívat stejně jako dnes ráno Sex-teto divadla Jesličky: „Sluncem přestáváme si být jistí, padá nám na hlavu listí, zelené, žluté a zlaté. . .“

Marie Kantůrková

Volí obličej bolí

Byly tedy předány ceny. Za básničky, povídky a závažnější literární studie. Porota shledala, že mezi básníky vlastně žádný není. Protože chybí vlastní zážitek, protože chybí osobní procítění jak skuteč-

7

SPLAV!

nosti, tak básně. Rozdávala se jen čestná uznání. Ale jaký údiv, když člověk hledí do tváře oceněným! Všechna ta křivda a nepravda!

Básník nemá být ublížený. Musí být pyšný a pokorný. Musí prožívat svou uměleckou představu na papíře i ve vztahu k lidem. Ale musí se také umět sklonit před kritickým argumentem, který jde z díla a přes dílo a který se opírá o zkušenost. Kritika poroty taková byla. Navíc dokázala na pozadí výsledků sobotecké literární soutěže vystihnout největší problém většiny současné české poezie: až přílišnou abstrakci a literárnost.

Nechci lhát, dva diplomování pochopili, že poezie nejsou ceny, ale všechno jiné. Tvářili se sice vlažně, ale nakonec stáli za svým dílem víc než všichni, kteří si přišli pro veřejné uznání.

Lukáš Novosad

SPLAV!

pivě. Oči, jež viděly malou část světa, napevno hledí tak vražedně něžně. . . Obočí – typu Leonid Brežněv.“

Zakončení všech, kteří chtějí být i kýmisi čtení či ctění, patřilo opět básním tohoto autora. Příjemně odlehčené rapové provedení jeho básně *Podivní strýcové, podivné tety* ukončilo promlouvající hlasy oceněných autorů.

Marie Kantůrková

Úspěšně proběhlo rozřazovací kolečko uměleckého přednesu.

Chci být i kýmisi čten

Žákyním základní školy z Trutnova, hudebníkovi a divadelníkovi Martinu Matyskovi a dramaturgovi Tomáši Komárkovi se podařilo nepředstavitelné – většina básnických a prozaických textů, které při čtení působily průměrně, začaly v jejich podání ožít. Rozhovory dvou tří lidí nebo citlivá interpretace jednoho z nich jako by přidávaly textu to, co v psané podobě chybělo. Výrazný ohlas publika patřil Martinu Matyskovi při jeho interpretaci textu Radima Karlacha *Fiesta*: „Já jsem básník, jo!“ Robert Hladil se opíral o zeď naproti schodům a pokřikoval na dívky, jež se couraly ze sálu na toaletu a naopak. „Já jsem mladej začínající básník, hohoho! A píšu básně o jadernejch elektrárnách. A o mrtvejch štěnatech. Jo! . . .“

Já jsem mladej začínající básník, hohoho!

Největší a neoddiskutovatelný úspěch patřil však Vladimíru Vacátkovi. Jeho první báseň byla pronesena s agitační patetičností a s rozestřenou vlajkou Evropské unie před očima diváků: „V květnu jdeme do Unie, víme ale, která bije?“ Dále následovala báseň *Sebeironie*, před kterou byly všichni vyzváni ke konfrontaci textu se skutečným autorem: „Právě se po čase v zrcadle vidím, teď vám chci podat expresní zprávu: liší se ode všech ostatních lidí – dvakrát až třikrát mám větší hlavu. . . Ústa jsou vsazena poněkud křivě, je to tak, dá se říct, dlouhá už léta, nejenom v pátek po třetím

Reakce na článek Mgr. Bílka

Nedá mi to, abych si ani v tomto ročníku neodpustil reakci na text Mgr. Jana Bílka, který včera uveřejnil Splav!. Nechci se již vyjadřovat k samotné myšlence akreditace dílny, myslím, že k tomu by se měli vyjádřit především ti, kterých se to týká – učitelé i lektori. Přesto však mne jedna věta v textu „O akreditaci pro učitelskou dílnu Šrámkovy Sobotky“ zarazila a přinutila sednout ke stroji. Tou větou je poslední věta, kterou si dovoluji ocitovat: „Rád uslyším jiné nápady (zde parafrázuji svůj text z festivalového deníku r. 2003), zatím však nikdo nic jiného nevymyslel.“ Rád bych touto cestou Mgr. Bílka vyvedl z omylu.

V posledních letech se rodí, a v minulém ročníku jsem o tom ve festivalovém časopisu výslovně psal, alternativní koncepce a já se ji pokusím shrnout jediným slovem: dílny. Dílny, více dílen a další dílny. Neprofilujeme se podle profesí, ale naopak podle lidí. Hledíme ty, kterým nejsou český jazyk, literatura a poezie lhostejné, ty, pro které nejsou jen předmětem obživy, nýbrž jsou pro ně živlem, bez kterého by umřeli. Hledíme ty, kteří mají radost ze společné práce a vlastního růstu. Růstu podmíněného růstem ostatních. Konečně pak hledíme ty, kteří nechtějí přitakávat mate-matice nákladů a výdajů, finančního zisku a ztrát, byť by se jejich drápek zaseknul sebehloběji. Ostatně některé drápky mohou zabíjet.

Letošní ročník je prvním nakročením k takovému festivalu. Kromě dílen recitačních, hudebních a logopedických se může návštěvník festivalu připojit k dílně teorie literární interpretace a dílně